

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Поясник Г.В., канд. техн. наук, доцент

Пахомова Л.В., асистент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Постановка проблеми. Екологічне підприємництво стає все важливішим в контексті сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Україна, як країна з багатим природним потенціалом, також стикається з проблемами екологічного впливу промисловості та іншого виду господарської діяльності на довкілля. Однак, разом з тим, в країні наявні перспективи розвитку екологічного підприємництва, які можуть принести значні економічні та екологічні користі.

Однією з ключових складових екологічного підприємництва є екологічна сертифікація, яка підтверджує відповідність продукції та послуг екологічним стандартам та вимогам. Ще одним важливим аспектом є енергетичне виробництво, яке спрямоване на використання відновлювальних джерел енергії та зменшення використання вуглецевих палив. Це може сприяти зниженню викидів шкідливих речовин та покращенню стану навколишнього середовища. Циркуляційна економіка, що базується на принципах використання ресурсів у замкнутому циклі, також має великий потенціал в Україні. Це означає перехід від викидання відходів до їх переробки та повторного використання, що сприяє збереженню природних ресурсів та зменшенню негативного впливу на довкілля. Управління відходами є ще однією актуальною проблемою, з якою стикається Україна. Недостатня інфраструктура для переробки та утилізації відходів призводить до накопичення великих обсягів сміття та забруднення довкілля. Екологічне виробництво, яке передбачає використання екологічно чистих матеріалів та технологій, також є одним з пріоритетних напрямків. Збільшення виробництва органічних продуктів та зменшення впливу промисловості на довкілля можуть сприяти покращенню екологічної ситуації в країні.

В цьому дослідженні детальніше розглянемо проблеми та перспективи розвитку екологічного підприємництва в Україні з огляду на екологічну сертифікацію, енергетичне виробництво, циркуляційну економіку, управління відходами та екологічне виробництво. Розгляд цих аспектів дозволить нам зробити висновки та запропонувати рекомендації для подальшого розвитку цієї важливої галузі в Україні.

Останні наукові дослідження та публікації. Огляд літератури на тему проблем і перспектив розвитку екологічного підприємництва в Україні показує, що кількість тематичних публікацій є обмеженою. Однак, дослідники Желібо

Є.П., Гацька Л.П. та Мурована Т.О. [3] у своїй роботі «Перспективи розвитку екологічного підприємництва в Україні» внесли вагомий внесок у розуміння цієї теми. Вони дослідили перспективи розвитку екологічного підприємництва в Україні і надали аналіз і рекомендації щодо подальшого розвитку цього сектора. Оскільки кількість актуальних даних про стан екологічного підприємництва в Україні є обмеженою, поточне дослідження слугує цінним внеском у наше розуміння проблем та перспектив розвитку цього сектора. Воно підкреслює необхідність подальших досліджень та збору актуальних даних для ефективного розвитку екологічного підприємництва в Україні.

Мета дослідження – проаналізувати проблеми та перспективи розвитку екологічного підприємництва в Україні з фокусом на екологічну сертифікацію, енергетичне виробництво, циркуляційну економіку, управління відходами та екологічне виробництво. Головною метою є визначення поточного стану цих напрямків та ідентифікація ключових проблем, а також виявлення перспектив розвитку екологічного підприємництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. Національний ринок для чистих технологій та «зелених» видів підприємницької діяльності в Україні наразі перебуває на етапі свого становлення, тому немає однозначності щодо його вивчення та характеристики. Поточні оцінки розміру сучасного українського екологічного ринку коливаються в межах від певних мільярдів до десятків мільярдів гривень. За оцінками експертів, ринок екологічно чистих видів діяльності, товарів та послуг в Україні поступово зростає і вже становить значний відсоток від загального ВВП країни. Точні цифри варіюються в залежності від джерел та методології підрахунку, але вони свідчать про потенціал та перспективи розвитку екологічного сектору в Україні.

За даними таблиці 1 видно, що випуск товарів і послуг у ринкових цінах зростає впродовж розглянутого періоду.

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності у фактичних цінах, млрд грн

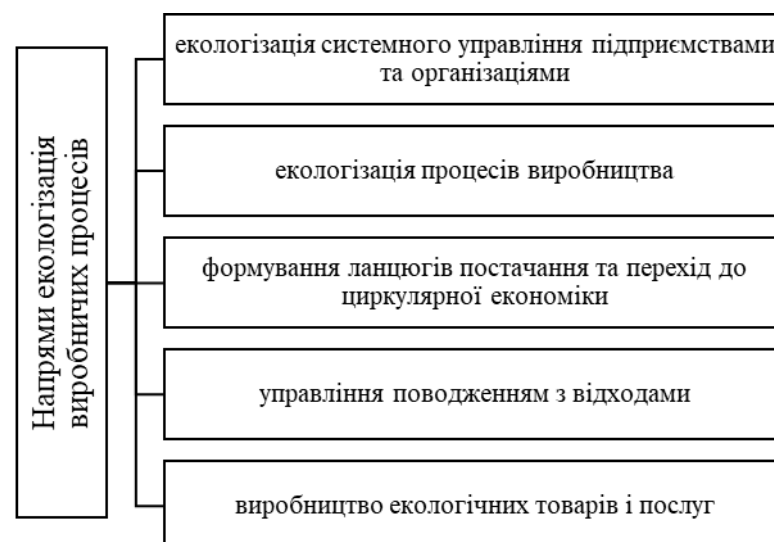
Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Випуск товарів і послуг у ринкових цінах	5420	6722	8037	8927	9292	12176
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	656	727	872	866	916	1397
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	254	344	415	433	376	686
Переробна промисловість	1459	1805	2060	2143	2124	2823
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	242	284	368	404	403	605
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	31	37	44	53	59	69
Будівництво	240	326	428	571	642	802

Джерело: систематизовано авторами [1].

Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство також демонструють зростання виробництва, що може вказувати на розвиток сектору та збільшення обсягу продукції. Добувна промисловість і розроблення кар'єрів також показують певне зростання, але з 2020 року спостерігається зниження обсягу виробництва. Переробна промисловість має стабільну тенденцію зростання виробництва. Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря також показує певне збільшення. Водопостачання, каналізація та поводження з відходами демонструють поступове зростання, що може бути пов'язано зі збільшенням уваги до екологічних аспектів. Нарешті, будівництво також показує позитивну динаміку збільшення виробництва впродовж розглянутого періоду.

У країнах Європейського Союзу понад 80% загального обсягу екологічних товарів та послуг виробляється в підприємницькому секторі і реалізується на ринку. Тому роль екологічного підприємництва в цих країнах є дуже важливою [2].

Екологічне підприємництво – це активна господарська діяльність, спрямована на свідоме вирішення екологічних проблем шляхом запровадження новаторських підприємницьких ідей, використання методів та технологій, які мають позитивний вплив на навколишнє середовище та суспільство. Україна має значний потенціал для розвитку екологічного підприємництва. Застарілі технології в економіці, необхідність скорочення ресурсної та енергетичної залежності в основних промислових галузях країни створюють можливості для оцінки потенціалу «зелених» послуг та технологій в Україні на рівні понад 120 млрд євро, зокрема у сферах енергетики, управління відходами та водозабезпечення. Розглянемо стан екологізації виробництва в Україні з метою виявлення проблем та перспектив розвитку.

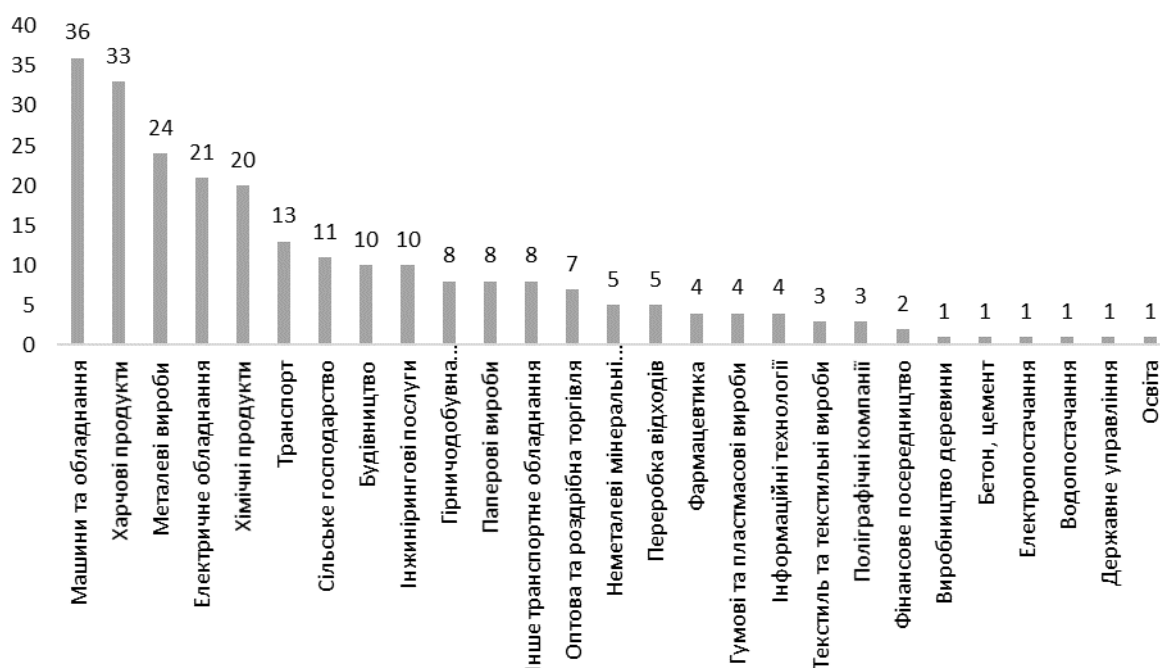

Рис.1. Напрями екологічного підприємництва в Україні

Джерело: систематизовано авторами [3].

Екологізація системного управління. Екологізація діяльності підприємства починається з прийняття окремих управлінських рішень щодо екологічних аспектів. Поступово ці рішення перетворюються на формування екологічного менеджменту – нового типу управління, спрямованого на екологічну практику виробництва та мінімізацію негативного впливу на навколишнє середовище. Впровадження цих рішень повинно узгоджуватися з іншими стратегічними цілями підприємства, такими як максимізація прибутку і забезпечення конкурентоспроможності.

Міжнародна організація стандартизації ISO розробила серію стандартів ISO 14000 з екологічного менеджменту, які надають підтримку організаціям, зокрема малим і середнім підприємствам, у розробленні та впровадженні системного екологічного менеджменту (СЕМ).

Рис.2. Кількість сертифікованих підприємств в Україні за стандартом ISO 14000 станом на 2021 рік

Джерело: систематизовано автором [4].

Україна, прямуючи на шляху євроінтеграції, зобов'язана оволодіти міжнародними нормами та правилами господарської діяльності. Україна прийняла ці стандарти рік після їх затвердження ISO. Проте, на той момент не було реальної бази для впровадження цих стандартів в країні. Тому, незважаючи на переконливі аргументи «за» та швидкий розвиток у світі, сертифікат ISO 14000 не здобув широкої популярності серед українських бізнес-колів, а впровадження системного екологічного менеджменту на підприємствах України протікало дуже повільно (рис. 2).

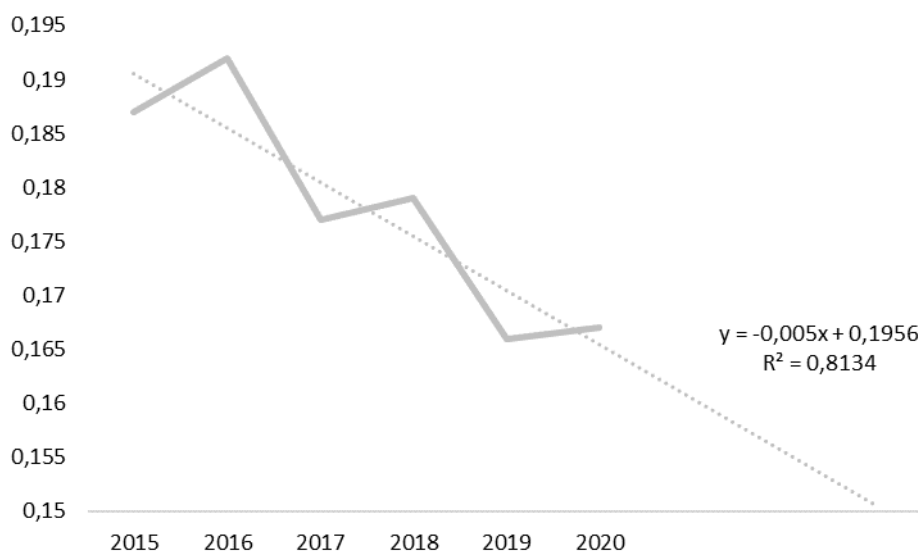
За наданим рисунком 2 можна зробити висновки щодо галузей, які мають найбільшу кількість сертифікованих підприємств відповідно до стандарту ISO 14000 у сфері виробництва. Найбільш сертифіковані галузі включають машини

та обладнання, харчові продукти, металеві вироби, електричне обладнання та хімічні продукти.

Екологізація процесів виробництва. Важливим аспектом екологізації виробництва є ресурсна ефективність, яка передбачає раціональне використання сировини, вторинних ресурсів, води та енергії. Для підприємств українських галузей виробництва це стає актуальним завдяки необхідності виконання національних і міжнародних стандартів якості та екологічної безпеки.

Загалом, екологізація виробництва та ресурсна ефективність є необхідними кроками для забезпечення сталого розвитку і збереження довкілля. Україна має потенціал для впровадження цих практик у різних галузях виробництва, що відображається на позитивній тенденції використання електроенергії у виробничих процесах.

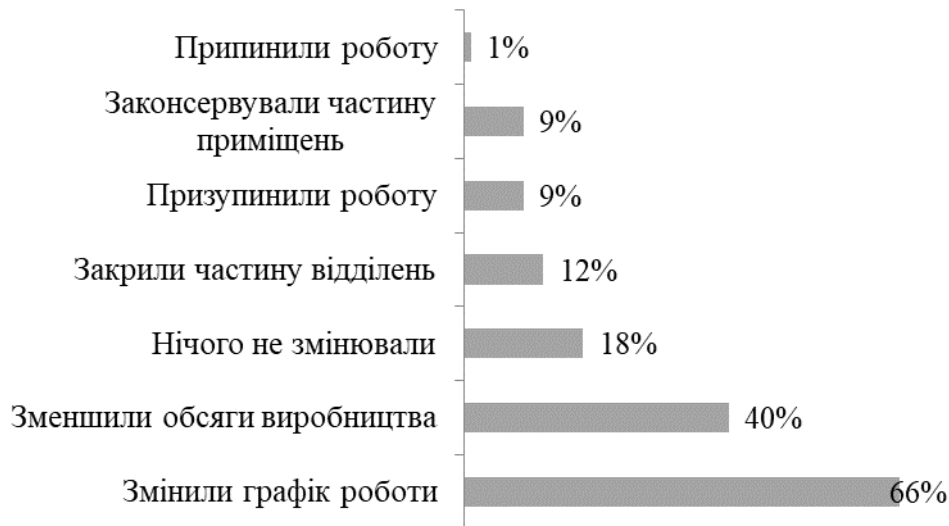
Ескалація енергетичної кризи, спричиненої війною, суттєво вплинула на економіку України, призводячи до зниження виробництва, зростання інфляції, скорочення споживчих витрат, спаду ВВП, підвищення рівня безробіття та інших негативних наслідків. Давайте детальніше розглянемо наслідки енергетичної кризи для економіки України.

Рис.3. Енергоємність ВВП (споживання первинної енергії на одиницю ВВП)

Джерело: систематизовано автором [5].

За даними опитування Європейської Бізнес Асоціації (ЄБА), проведеного серед українських компаній, на кінець 2022 року 40% респондентів заявили про зменшення обсягів виробництва чи надання послуг [6]. Крім того, 12% компаній змушені були закрити частину своїх відділень, офісів або торгових точок (рис. 4).

Рис. 4. Вплив енергетичної кризи на бізнес під час війни, %

Джерело: систематизовано автором [6].

Для зменшення впливу відключень електроенергії, компанії витратили значні кошти на придбання генераторів, використання альтернативних джерел зв'язку та Інтернету, перенесення даних в хмару та інші заходи. Згідно з опитуванням, 40% компаній, які входять до ЄВА, витратили близько 50 тисяч доларів на забезпечення автономності.

Формування ланцюгів постачання та перехід до циркулярної економіки. Циркулярна економіка, яка ґрунтується на системному екологічному менеджменті підприємств та застосуванні чистих технологій, розширює відповідальність бізнесу за екологічний вплив за межами самої організації. Вона спрямована на зменшення впливу на навколишнє середовище впродовж усього життєвого циклу товару – від початкових стадій до відновлення його ресурсів.

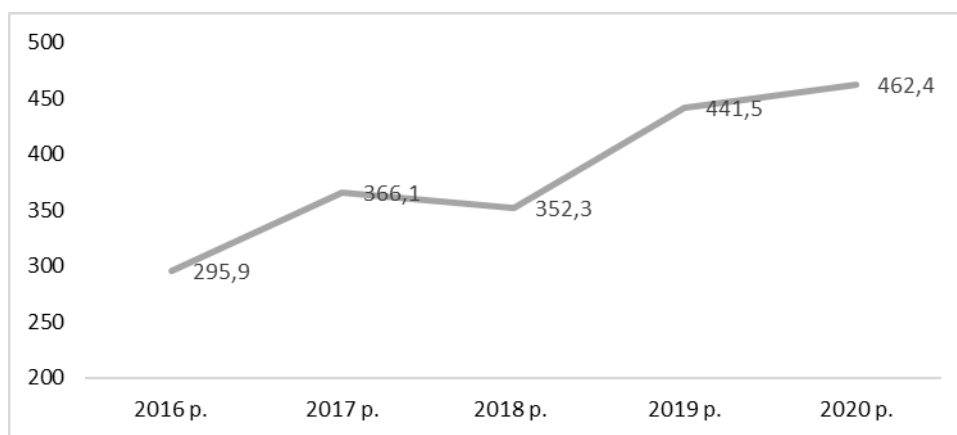
Україна має великий потенціал для впровадження циркулярної економіки. Особливо активно розвивається використання біологічних промислових відходів, таких як солома, лушпиння, деревина, для виробництва паливних пелет. Циркулярна економіка дозволяє поетапне відтворення принципів ресурсо- та відходофактивності, вкладених у саму природу. Відходи одного підприємства стають сировиною для іншого, утворюючи замкнуті цикли створення вартості.

Застосування циркулярних бізнес-моделей екологічного підприємництва в різних галузях призводить до значних екологічних, економічних та соціальних переваг. Наприклад, їх впровадження в автомобільному виробництві може зменшити споживання сировинних ресурсів на 98%, забезпечити енергоефективність на рівні 83%, знизити вартість готової продукції до 40% і зменшити викиди вуглекислого газу на 87%. Крім того, впровадження циркулярної економіки може створити додаткові робочі місця [7].

Таким чином, розвиток циркулярної економіки в Україні має великий потенціал для покращення стану довкілля, ефективного використання ресурсів і стимулювання сталого економічного росту.

Управління поводженням з відходами. Управління відходами в Україні знаходиться на низькому рівні, що призводить до проблем у впровадженні циркулярної економіки. Річно у країні накопичується значна кількість відходів, але не існує належної інфраструктури для їх обробки або переробки. У порівнянні з розвиненими країнами Європи, Україна значно відстає у сфері поводження з відходами.

Кількість відходів в Україні постійно зростає, і ця негативна тенденція спостерігається з 2016 року. Річний обсяг промислових відходів становить близько 420 млн тонн, а побутових відходів – близько 11 млн тонн. Більшість побутових відходів захоронюється на сміттєзвалищах та полігонах, багато з яких не відповідають екологічним нормам або перевантажені (рис.5).

Рис. 5. Загальна кількість відходів в Україні, млн тонн

Джерело: систематизовано автором [8].

Україна має лише один сміттєспалювальний завод, що знаходиться у Києві. Хоча більшість матеріалів, що потрапляють до цього заводу, можуть бути перероблені або компостовані, в країні відсутня відповідна інфраструктура. Також слід зазначити, що надходження екологічного податку в Україні значно менше, ніж у розвинених країнах Європейського Союзу.

Наразі основним критерієм вибору товару є ціна, і екологічність чи енергоефективність товарів зазвичай не враховуються. Це ускладнює розвиток ринку екологічних та енергоефективних товарів, оскільки вони не можуть конкурувати з менш дорогими, але менш екологічними варіантами.

Оглядаючи ситуацію, необхідні поліпшення в управлінні відходами, розвиток необхідної інфраструктури для переробки та компостування, а також сприяння розвитку ринку екологічних і енергоефективних товарів. Це дозволить країні знизити негативний вплив на довкілля, покращити ефективне використання ресурсів та сприяти сталому розвитку.

Органічне виробництво. Органічне виробництво в Україні активно розвивається з кінця 1990-х років. Країна поступово набуває визнання на

міжнародному ринку органічної продукції та збільшує свої площі під органічним виробництвом. За останні роки спостерігається зростання кількості органічних операторів та площ, а також збільшення споживання органічних продуктів в Україні.

Рис.6. Кількість органічних господарств в Україні та угідь під органічне виробництво

Джерело: систематизовано автором [9].

У 2021 році в Україні нараховувалось 528 органічних операторів, а площа сільськогосподарських угідь, де ведеться органічне виробництво, склала 422,299 гектарів (рис.6). Найбільше органічних господарств зосереджено в різних областях країни, зокрема в Київській, Одеській, Херсонській, Полтавській та інших.

Українські органічні господарства різного розміру, від невеликих до декількох тисяч гектарів. Зазвичай вони спеціалізуються у вирощуванні плодоовочевої та ягідної продукції. Виробники також зосереджуються на експорті зернобобових культур та ягід.

Органічне виробництво в Україні продовжує розвиватись, проте є необхідність у поліпшенні інфраструктури, підтримці виробників та популяризації органічних продуктів на внутрішньому та зовнішньому ринках

Узагальнимо ключові проблеми екологічного виробництва та наведемо напрями розвитку у таблиці 2.

Таблиця 2

Проблеми та перспективи розвитку екологічного виробництва в Україні

Напрямок розвитку	Проблеми	Перспективи
1	2	3
Екологічна сертифікація 14000	Обмежений доступ до інформації та консультаційних послуг. Високі витрати на отримання сертифікатів. Відсутність внутрішнього попиту на сертифіковану продукцію.	Залучення державних та міжнародних ресурсів для підтримки та надання консультацій. Створення інфраструктури та мережі підтримки сертифікованих підприємств. Збільшення попиту на екологічно сертифіковану продукцію.

Закінчення табл. 2

1	2	3
Енергетичне виробництво	Застаріла технологічна база та недостатня інвестиційна привабливість для розвитку відновлювальних джерел енергії. Високі вартості інвестицій у нові технології та обладнання. Недостатня підтримка та стимулювання з боку держави.	Розвиток та впровадження новітніх технологій виробництва енергії з використанням відновлювальних джерел. Залучення інвестицій та технологічного know-how з-за кордону. Впровадження енергоефективних рішень та підтримка держави у формі стимулів та спрощених процедур.
Циркуляційна економіка	Низький рівень усвідомлення принципів циркулярної економіки серед підприємців. Відсутність необхідної інфраструктури для переробки та утилізації відходів.	Підвищення свідомості та навичок підприємців щодо принципів циркулярної економіки через освіту та інформаційну кампанію. Розвиток інфраструктури для збору, переробки та використання відходів.
Управління відходами	Недостатня інфраструктура для ефективного збору, сортування та переробки відходів. Відсутність належних механізмів та регуляторних стандартів управління відходами. Низька усвідомленість населення щодо важливості раціонального використання та утилізації відходів.	Розвиток інфраструктури для збору, сортування та переробки відходів на місцевому та регіональному рівнях. Впровадження належних механізмів управління відходами та регуляторних стандартів. Інформаційна кампанія та освіта для населення щодо ефективного управління відходами.
Екологічне виробництво	Високі вартості виробництва екологічно чистої продукції порівняно з традиційними методами. Недостатня підтримка та стимулювання з боку держави. Відсутність ринкового попиту на екологічно чисту продукцію.	Стимулювання держави у формі фінансових пільг, субсидій та підтримки маркетингу. Збільшення попиту на екологічно чисту продукцію через освіту та інформування споживачів.

Джерело: систематизовано автором [1-9].

Висновки. Узагальнюючи вищезазначене, можна стверджувати, що розвиток екологічного підприємництва в Україні є інноваційним, прибутковим та перспективним напрямком економічної діяльності. Проте його розвиток стримує недосконала правова база, відсутність фінансування та механізмів підтримки та стимулювання. Тому головним завданням є консолідація зусиль законодавців, урядових, наукових, бізнесових кіл і суспільства на оптимальному комплексному вирішенні методологічних, стратегічних і тактичних проблем формування національної системи розвитку екологічного підприємництва, розробленні стратегії інноваційного розвитку України в умовах глобалізаційних викликів. Це дає змогу відкрити перспективи для впровадження інноваційно вигідного виду бізнесу і тим самим забезпечити його конкурентоспроможність.

Перелік посилань.

1. Валовий внутрішній продукт виробничим методом та валова додана вартість за видами економічної діяльності у фактичних цінах. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 15.05.2023).

2. Kisiakova N., Pavliska O., Mtibelashvili T. Umwelttechnikmärkte in ausgewählten GUSLändern: Russland, Ukraine, Georgien". *Austrian Society for Environment and Technology (OGUT). Pressegespräch*. 2018. URL: https://www.oegut.at/downloads/pdf/praes_ee_up5-pressegesprach.pdf (дата звернення 15.05.2023).

3. Желібо Є. П., Гацька Л. П., Мурована Т. О. Перспективи розвитку екологічного підприємництва в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/3_2020/3.pdf (дата звернення 15.05.2023).

4. The ISO Survey of Management System Standard Certifications, 2021. URL: https://www.iso.org/home.isoDocumentsDownload.do?t=rrypdD0jIaHfA7y_jN6MI_tuAA_XGV2nOwlddQJWZyBeNQrv-yeVyvUTP19rw3k0&CSRFTOKEN=T2YP-J0IJ-ULZ5-RJYA-31UJ-P3V2-КАКТ-7PB0 (дата звернення 15.05.2023).

5. Енергоемність ВВП (витрати первинної енергії на одиницю ВВП). Державна служба статистики України (Держстат). URL: <https://data.gov.ua/dataset/184fba0f-963b-4949-90ce-d7e2609f7d59/resource/dffcb992-3562-471d-9285-4bfccd3b9da2/download/294-energoiemnist-vvp-vitrati-pervinnoyi-energiyi-na-odinitiu-vvp.xlsx> (дата звернення 15.05.2023).

6. Навіть тривалий блекаут не завадить 72% компаній ЄВА працювати на українському ринку. ЕВА. 2022. URL: <https://eba.com.ua/navit-tryvalyj-blekaut-ne-zavadyt-72-kompanij-eva-pratsyuvaty-na-ukrayinskomu-rynku/> (дата звернення 15.05.2023).

7. Огляд ринку твердого біопалива в Україні. URL: <https://drovnik.ua/pochitat/sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-rynka-tverdogo-biotopliva-v-ukraine-45> (дата звернення 15.05.2023).

8. Управління відходами: скільки в Україні утворюється і накопичується сміття. 2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/28/infografika/suspilstvo/upravlinnya-vidhodamy-skilky-ukrayini-utvoryuyetsya-nakopychuyetsya-smittya>. (дата звернення 15.05.2023).

9. Органік в Україні. Федерація органічного руху України. URL: <https://organic.com.ua/organic-v-ukraini/organic-v-ukraini/#:~:text=в%20Україні%20було%20zareestrovano%2031,organichne%20virobnictvo%20C%20sklala%20422299%20ga>. (дата звернення 15.05.2023).

References

1. State Statistics Service of Ukraine (2021). *Gross Domestic Product by production approach and gross value added by types of economic activity at current prices [Valovyi vnutrishnii produkt vyrobnychym metodom ta valova dodana vartist*

za vydamy ekonomichnoi diialnosti u faktychnykh tsinakh], available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (last accessed 15.05.2023).

2. Kisliakova, N., Pavliska, O., Mtibelashvili, T. (2018). Environmental technology markets in selected CIS countries: Russia, Ukraine, Georgia [Umwelttechnikmärkte in ausgewählten GUS-Ländern: Russland, Ukraine, Georgien], *Austrian Society for Environment and Technology (OGUT), Pressegespräch*, available at: https://www.oegut.at/downloads/pdf/praes_ee_up5-pressegesprach.pdf (last accessed 15.05.2023).

3. Zhelibo, Ye. P., Hatska, L. P., Murovana, T. O. (2020). Prospects for the development of ecological entrepreneurship in Ukraine [Perspektyvy rozvytku ekolohichnoho pidpriemnytstva v Ukraini], *Efficient economy*, Vol. 3, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/3.pdf (last accessed 15.05.2023).

4. The ISO Survey of Management System Standard Certifications (2021). available at: https://www.iso.org/home.isoDocumentsDownload.do?t=rrypdD0jIaHfA7y_jN6MI_tuAA_XGV2nOwlddQJWZyBeNQrv-yeVyvUTP19rw3k0&CSRFTOKEN=T2YP-J0IJ-ULZ5-RJYA-31UJ-P3V2-KAKT-7PB0 (last accessed 15.05.2023).

5. State Statistics Service of Ukraine (2021). *Energy intensity of GDP (primary energy consumption per unit of GDP) [Enerhoiemnist VVP (vitraty pervynnoi enerhii na odyunitsiu VVP)]*, available at: <https://data.gov.ua/dataset/184fba0f-963b-4949-90ce-d7e2609f7d59/resource/dffcb992-3562-471d-9285-4bfccd3b9da2/download/294-energoiemnist-vvp-vitraty-pervynnoyi-energiyi-na-odunitsiu-vvp.xlsx> (last accessed 15.05.2023).

6. Even a prolonged blackout does not prevent 72% of EBA companies from operating in the Ukrainian market [Navit tryvalyy blekaut ne zavadyt 72% kompanii YEVA pratsyuvaty na ukrayinskomu rynku]. (2022). *YEVA*, available at: <https://eba.com.ua/navit-tryvalyj-blekaut-ne-zavadyt-72-kompanij-eva-pratsyuvaty-na-ukrayinskomu-rynku/> (last accessed 15.05.2023).

7. Overview of the solid biofuel market in Ukraine [Oglyad rynku tverdogo biopaliva v Ukraini], available at: <https://drovnik.ua/pochitat/sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-rynka-tverdogo-biotopliva-v-ukraine-45> (last accessed 15.05.2023).

8. Waste management: the amount of waste generated and accumulated in Ukraine [Upravlinnia vidkhodamy: skilky v Ukraini utvoryuetsia i nakopychuetsia smittia] (2021), available at: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/28/infografika/suspilstvo/upravlinnya-vidkhodamy-skilky-ukrayini-utvoryuyetsya-nakopychuyetsya-smittya>. (last accessed 15.05.2023).

9. Organic in Ukraine [Orhanik v Ukraini] (2022). *Federation of Organic Movement of Ukraine*, available at: <https://organic.com.ua/organic-v-ukraini/organic-v-ukraini/#:~:text=В%20Україні%20було%20zareestrovano%2031,organichne%20virobnictvo%2C%20sklala%20422299%20ga> (last accessed 15.05.2023).

РЕФЕРАТИ ABSTRACTS

УДК 330.3:504; JEL Classification: M21

Поясник Г.В., Пахомова Л.В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Екологічне підприємництво відіграє вирішальну роль у досягненні сталого розвитку шляхом забезпечення екологічної ефективності та економічного зростання. Україна стикається з численними екологічними викликами, але також має потенціал для розвитку екологічного підприємництва. **Метою дослідження** є виявлення проблем та перспектив розвитку екологічного підприємництва в Україні та визначення його практичної значущості. **Методи дослідження.** У дослідженні використано аналіз наукових джерел, статистичних даних, звітів та інформації організацій, що займаються екологічним підприємництвом. Для аналізу даних використано аналітичний, порівняльний та синтетичний методи. **Результати.** Дослідження показало сучасний стан екологічного підприємництва, зокрема показало кількість виробництва продукції екологічного значення, кількість сертифікованих компаній, питання поводження з відходами, використання енергії, екологічного виробництва. **Наукова новизна.** За результатами дослідження виявлено низку проблем, що перешкоджають розвитку екологічного підприємництва в Україні, зокрема обмежений доступ до фінансування, недосконалість нормативно-правової бази та недостатній рівень обізнаності. Водночас воно також визначає можливості для зростання та підкреслює позитивний вплив екологічного підприємництва на сталий розвиток. **Практичне значення** полягає в отриманні цінної інформації для політиків, бізнесу та зацікавлених сторін. Впровадження заходів підтримки та створення сприятливої екосистеми для екологічного підприємництва може сприяти економічному зростанню, збереженню довкілля та досягненню цілей сталого розвитку.

Ключові слова: екологічне підприємництво, Україна, сталий розвиток, виклики, можливості.

UDC: 330.3:504; JEL Classification: M21

Poiasnyk G.V. Pakhomova L.V. PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Environmental entrepreneurship plays a crucial role in achieving sustainable development by ensuring environmental efficiency and economic growth. Ukraine faces numerous environmental challenges, but also has the potential to develop environmental entrepreneurship. **Purpose.** The purpose of the study is to identify the problems and prospects for the development of environmental entrepreneurship in Ukraine and to determine its practical significance. **Methodology of research.** The study uses an analysis of scientific sources, statistics, reports and information from organizations engaged in environmental entrepreneurship. Analytical, comparative

and synthetic methods were used to analyze the data. **Results of the study.** The study showed the current state of environmental entrepreneurship, in particular, the number of production of products of environmental importance, the number of certified companies, waste management, energy use, and ecological production. **Originality.** The study identified a number of challenges that hinder the development of environmental entrepreneurship in Ukraine, including limited access to finance, imperfect regulatory frameworks, and insufficient awareness. At the same time, it also identifies opportunities for growth and emphasizes the positive impact of environmental entrepreneurship on sustainable development. **Practical value.** The practical implications are that it provides valuable information for policy makers, businesses, and stakeholders. Implementing support measures and creating a favorable ecosystem for environmental entrepreneurship can contribute to economic growth, environmental protection, and the achievement of sustainable development goals.

Keywords: environmental entrepreneurship, Ukraine, sustainable development, challenges, opportunities.

Відомості про авторів / About the Authors

Поясник Георгій Володимирович – кандидат технічних наук, доцент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, доцент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: pojasnik1958@ukr.net; ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7776-9932>; Моб.: (050) 401-31-82.

Poyasnik Georgiy – PhD (Engineering Sciences), Associate Professor, Kharkov National Automobile and Highway University, Associate Professor at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.

Пахомова Людмила Володимирівна – асистент, Харківський національний автомобільно-дорожній університет, асистент кафедри економіки і підприємництва, м. Харків, Україна; e-mail: lyudakada@gmail.com; ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-4449-2512>; Моб.: (095) 870-71-82.

Pakhomova Liudmyla – assistant, Kharkiv National Automobile and Highway University, assistant at the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv, Ukraine.